

(0/38)

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONAPREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50.—Cuba, Puerto Rico
y Extranjer, 2'50

LA SENMANA DE DIJOUS Á DIJOUS

La mort de 'n Sagasta: aquest ha sigut el sucés culminant, casi l'únic de la senmana.

En altre lloc del present—número y salvant sempre l' respecte que 'ns mereix un difunt—formulém al plena sinceritat les consideracions que 'ns inspira l' record de la seva llarga vida pública.

Aquí hem de consignar únicament l' efecte que la seva desaparició d' entre 'ls vius ha de produuir en la política espanyola, y principalment entre 'ls bandos que monopolisan el poder.

Ha mort en Sagasta en la pitjor ocasió, caygut, fracassat, y deixant l' agrupació política a la qual ho havia sacrificat tot, en plena descomposició.

Ell sigué sempre element indispensable per mantenir-la, sino enterament unita, en disposició per ferse càrrec del govern. Encare aquesta última vegada, y desoncòt concells dels que vejejant ja vell y decrepit, li recomenaven que prengués el retir, traballava desesperadament per formar un nou vial ab els taulons podrids y destrossats del últim naufragi. A tal objecte dedicava la seva extraordinaria habilitat.

Mort ell, no's veu ningú capás de intentar la prosecució de una empresa a totas llums temerària. Encare qu' en el calor del moment, se parli de la utilitat de constituir un directori, no es possible que arribin à encaixar ni las tendencias, ni molt menys las ambicions dels que deurían formarlo. En Sagasta era l' aygua-cuyt qu' en certas ocasions els enganxava: avuy ha desaparescut aquest poderós aglutinant, y cada hú anirà pel seu compte.

De 'n Moret, pressumpte hereu de 'n Sagasta, à penes se'n parla, tan desacreditat està, tan poca confiança inspira! Se treu à volar el nom de 'n Montero Ríos, qu' es ja vell y que no fa molt temps manifestava sos desitjos de retirarse de la política. En Montero Ríos es ademés lo qu' en política se'n diu un cuco: aixís com en Sagasta tot ho sacrificava al seu partit. D. Eugeni ho sacrifica tot à la seva propia conveniència. Del Marqués de la Vega de Armijo no hi ha que parlar: es també molt vell, y aquests dies els ulls li ploran y rapieja.

Entre l' element jove, en Canalejas podrà arribar à constituir un' agrupació important; pero las seves tendencias radicals no son del gust de la Casa Gran, y ademés, altres farán tot lo possible per disputar-li la jugada. Entre 'ls que mes se significan en aquest sentit se senyalà al Comte de Romanones. També voldrà ser jefe.

Esperém à veure com se resolt aquest problema que no presenta per ara soluciò clara. Mentre tant en el partit conservador reyna també la discordia, acentuantse cada dia mes els rezels que inspira en Maura.

Bonicas han quedat las institucions, que acaben de perdre una crossa, y per apoyarse à las que, no 'ls ne queda mes que un' altra, completament esquerda y à punt de rompre's.

PEP BULLANGA

SAGASTA

Avia de morir, precisament la nit de Reys, el qu' en la major part de la seva vida política, fou decidit servidor de la monarquia. Si fos possible fer frases metafòricas à la vista de un cadáver, diríam que cap à sas vellesas, arribada ja per ell l' època en que l' home torna à ser criatura, va treu-

re al balcó aquellas botas que s' havia posat tantas vegades—era tan aficionat à posàrselas—y 'ls reys, que tantas voltas li havien adjudicat la cartera de ministre, al últim li van portar la caixa.

Reys havien de ser!

* * *

De l' historia de D. Práxedes Mateo—aixís s' anomenava, essent Sagasta l' apellido matern—pot dir-se lo que de la historia de Juan Soldado, que

«es muy larga de contar.»

En efecte: per espay de ben prop de mitj sigle ha ocupat en la política espanyola una posició rellevant, yj no n' han passades pocas de coses durant mitj sigle, en aquesta nació desventurada!

D. Práxedes nasqué à Torrecilla de Cameros, poble de la província de Logronyo, l' dia 21 de juliol de 1827. Sas aficions à las ciències exactas el moueren à seguir la carrera d' Enginyer de camins, canals y ports, acabantla ab no poca brillants, segons contan, las seves biografias. Pero estava escrit que no l' exerciria durant molt temps, puig més que 'ls ports y 'ls canals y 'ls camins el preocuparen els afanys de la política.

Afiliat al partit progressista, l' moviment revolucionari de 1854 el sorprengué exercint la carrera à Valladolit, y desde son tranquil despaig tècnic passà desseguuida al salò agitat ahont se forjavau els combats polítics; hi passà en calitat de membre de la Junta revolucionaria de aquella província.

Fou aquest el primer grau de sa carrera. El segon el pujà alcansant la diputació Corts pel districte de Zamora. Jove y poch conegué encare, hagué de havérselas ab un confrincant molt experimentat, y apelà ja llavoras à una estratagema que li valgué l' acta y fou com un anuncie de aquell caràcter astut que havia de ser un de sos principals distintius, la senya particular de la seva cedula moral.

Las Constituents del 54, com totas las Corts fillas de un cambi polítich violent, eran un camp magnífich pera que un jove ardit y ambiciós, pogués desplegar sus qualitats distintivas y avansar ràpidament en sa carrera.

Bé se'n sapigué aprofitar el diputat per Zamora ab l' ardor de la seva eloqüencia tribunicia, ab la valentia dels seus atreviments y ab el radicalisme de las seves ideas. No arribava encare aquest radicalisme fins al extrém de votar, conforme ho feu la minoria republicana de aquella Assamblea, l' abolició de la monarquia. En aquell temps la República semblava encare una utopia neblosa y esglayadora fins als mateixos il·liberals; República era sinònim d'anarquía. Y en Sagasta no passava de progressista, encare que militant en l' esquerra de aquesta agrupació. El partit progressista era llavoras fort y poderós, tenint ficas fondas arrels no sols en la classe mitja, sino fins en las últimas capas populars; tant es aixís que l' poble, sota la bandera del partit progressista, sovint sabia ferse matar darrera de una barricada.

Mala fi tingueren las Corts constituyents; l' O'Donnell, cansat de compartir el poder ab l' Espartero, las disolué brutalment à canònadas l' any 1856. El diputat per Zamora logrà recullir el casco de un dels projectils que caygueren dintre del Congrés y se'l guardà com un porta-sort.

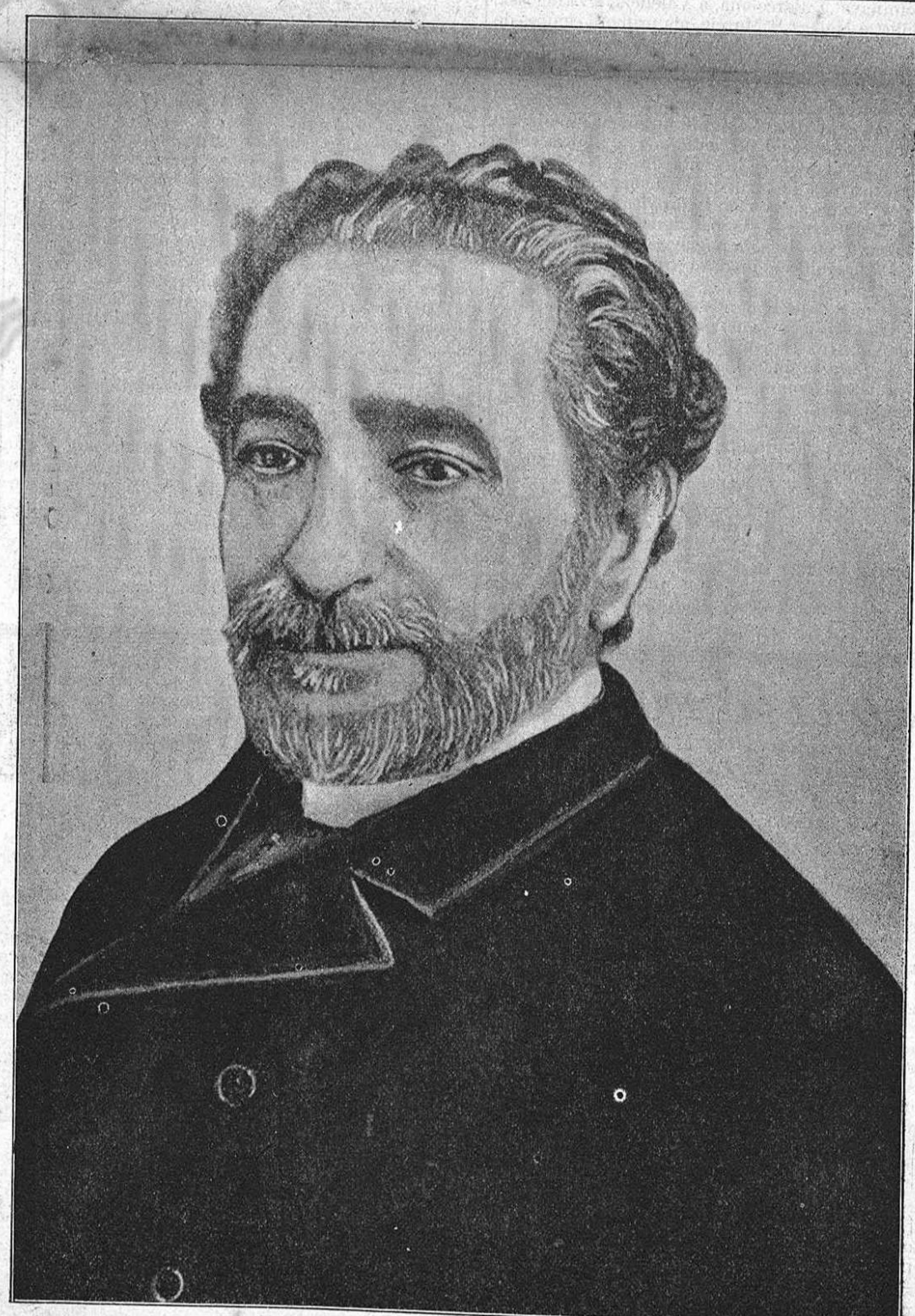
Després de residir algún temps en l' emigració, una vegada desvanescuda la tormenta, tornà à Espanya, alcansant una càtedra en l' Escola d' Enginyers. Poch temps la desempenyà, per avenirse millor ab el seu temperament las bregas de la política, que la tranquila tasca de l' ensenyansa professional. Amich intí de Calvo Asencio, director de *La Iberia*, entrà en aquest periòdic, del qual sigué posteriorment director, à la mort de aquell. Sas campanyas atrevades, valentes, implacables contra l' general O'Donnell, li valgueren una gran popularitat dintre del seu partit y un' acta de diputat en las Corts de 1859, que li permeté enllassar l' oposició al Gobern en el Parlament ab la que venia fentli en la premsa, sempre

ab una bravesa que no reculava pera res y ab un tò inflamat, qu' enardia à qualsevol.

L' any 63, cansat el partit progressista de trucar inútilment à las portas del palau real, puig per ell no hi havia torn per alternar en el poder, prengué una resolució molt grave. En Sagasta, que no s' havia recatat de dir que sembraría de rosas el camí que recorregué la reyna Isabel, si algú dia's decidíss a anar à oferir el poder el partit progressista, fou encarregat de redactar el famós manifest. «A la

Noción, en el qual el partit progressista donava compte de haver acordat el retraiement. Això valia tant com declarar que ne estava ja per més romanesos y que se'n anava de dret à la revolució.

Aquell document fou el primer acte de la serie de conspiracions y insurreccions, que cinch anys més tard havian de tenir solució definitiva en la famosa batalla de Alcolea. El general Prim, à quinas ordres estava en Sagasta, capitanejava el moviment ab la seva energia y tenacitat características: el director

Práxedes Mateo Sagasta

de la *Iberia* i secundava ab tot l'entusiasme de qu'era capás. Els cinquants anys que corren des del 63 al 68 forman el període heroic de la vida de 'n Sagasta. Conspirador y home d'accio, no reparava en exposar la vida á cada instant.

El 3 de janer de 1866 se subleva en Prim; el moviment fracassa y no li queda al general més remey que internar-se en les muntanyes de Toledo y corre á refugiar-se á Portugal. Al costat de 'n Prim s'hi trobava en Sagasta.

En juny del mateix any, en Sagasta, trobantse a Madrid amagat logra posar-se en relació ab els sargentos de artilleria del quartel de Sant Gil, y donar-los entenent de sublevar-se, com ho feren el dia 22. La insurrecció signé otegada en sanch. Un gran número de aquells infelissons, jutjats en judici sumari, foren fuses llats; en Sagasta fou condemnat á mort, però logrò escapar refugiantse á França.

Allí prosseguió conspirant de bò y millor, fins que apurada la paciència del poble y realisada felíssimament la fusió revolucionària dels progressistes ab els demòcrates y 'ls unionistes, en setembre de 1868 la marina de guerra se subleva á Cádiz, una gran part de la guarnició d'Andalusia fa lo mateix, y la batalla de Alcolea dona la victòria á la Revolució. Tant fortà fou la sotregada que caygué l'trono borbònic.

Se contava en Sagasta entre 'ls vencedors y fou contat entre 'ls ministres del govern provisional, adjudicantli la cartera de Gobernació.

**

Sembla que un home tan revolucionari per l'accio havia de serho així mateix per les ideas. Domchs res més lluny de la realitat. S'hauria dit que 'ls coixins tous de la poltrona ministerial, en un dia sols, ja l'enveraven. Aquell home que no's planya á l' hora de la lluita, s'torná cautelós, maquiavèlic, agarrat. Feu com els que per conquistar una fortuna no reparan en perills, y una vegada la posseixeixen no fan sino medis pera conservarla á tota costa.

Y la fortuna més estimada de 'n Sagasta, no era pas el tresor de les llibertats democràtiques conquistadas ab la revolució; era, sí, la seva posició personal dintre de la política, afirmada pel goig de manar, de ser l'amo, l'arbitre, l'factotum; en suma: una gran ambició.

A n'aquesta ambició havia de sacrificarlo tot: els seus antecedents revolucionaris, els seus principis democràtics, la gran popularitat que disfrutava al pujar al poder y, naturalment, les hermoses esperances que havia fet concebir.

Prompte's veié que aixís com en Ruiz Zorrilla, progressista llavoras com en Sagasta, era la forsa impulsiva de la revolució, D. Práxedes era l'fré que la paralisa. No'n tenia prou ab haverse declarat desde un principi partidari de la monarquia; havia de abocar sa poderosa influència de ministre de la Gobernació, pera portar una majoria partidaria de les solucions monàrquiques á l'Assamblea constitutiva de 1869.

Pero aixís y tot, un partit republicà poderosissim predomina en Barcelona, á Valencia, á Zaragoza, á Sevilla, á Málaga, á Murcia, als primers centres de població d'Espanya y en moltes comarcas de les províncies. En Sagasta devia veure ab rezel, ab por, sa formidable creixensa y s'aplica á desbaratarla.

La mort violenta del governador de Tarragona y un intempestiu decret exigint jurament de fidelitat á la nova Constitució als batallons de milícia ciutadana, entre 'ls quals se'n contavan molts de republicans, provocà la formidable insurrecció de 1869, que per haver sigut com improvizada fou á la fi vensuda. Desarmats els batallons y perseguits els republicans, en Sagasta pogué recrearse en la seva obra. La Revolució quedava completament desbarillada.

En Prim, comprenent que no hauria pogut resistir les fortes antipatias populars, li feu cambiar la cartera de Gobernació per la d'Estat, y aixís anà tirant en Sagasta fins a la elecció de D. Amadeo de Saboya pera l'trono d'Espanya.

Assassinat en Prim en vigilias de la vinguda del nou rey, quan aquest arribá á Madrid, constituirà ministeri baix la presidència del general Serrano, duch de la Torre, qui adjudicà de nou la cartera de la Gobernació á n'en Sagasta.

D. Práxedes l'exercí sense escrúpuls. La organització de la famosa partida de la porra signé obra seva. Obra seva foren també 'ls tarugs y tupinades electorals, que havian d'enganyar-se des de llavoras al organisme de la nació, com una lepra incurable. Las eleccions foren des de llavoras l'última paraula

del desahogo y de la trampa. Els agents del govern, á trucs de guanyar no miraven prim: s'inventaren medis unes vegadas tràgichs, altres cómichs y sempre escandalosos.

En tals condicions, els governs de D. Amadeo, faltats de una base de opinio concreta y definida arrastraren una existència precaria y cada vegada més difícil. En ells en Sagasta, ademés de la cartera de Gobernació, desempenyà successivament la de Hisenda y la de Foment, y durant el període del ministeri Ruiz Zorrilla exercí la presidència del Consell.

La ruptura entre 'n Sagasta y en Ruiz Zorrilla se pronuncià per fi de una manera definitiva. Les forças gubernamentals de la monarquia saboyana quedaven dividides en dos bandos inconciliables. No sapigueren fabricar un torn pacífich per' anar-se passant el poder alternativament, y la sola sinceritat que poseian la demostraven odiantse ab tot el cor.

De aquí que 'ls ministeris cayguenys a cada instant, y quan no hi havia medi de que l'un bando succeixis directament al altre, se creavan, per sortir del pas, situacions interínas. Tal fou la presidència per l'almirall Malcampo que durà ben poc, y darrera de la qual pujà en Sagasta presidint la situació.

Al poc temps se'n anava de bigotes, per haver-se descobert una transferència de dos milions, que feu treure de la caixa de Ultramar, per aplicarlos, segons diugué á necessitats del ordre públic, però en realitat ho foren á gastos electorals.

Aquest fet li creà un gran descredít, mes després de tot era com ploure sobre mullat, ja que era impopular á tot serho, desde que en un rasgo de frangesa, de mal humor y de cinisme, calificà de *inquantables* els drets individuals ilegibles, que li havien servit tantas vegadas per' enfilarse al candelero.

L'últim ministeri de D. Amadeo, el presidia en Ruiz Zorrilla: el rey abdicà la corona, quan en Sagasta no havia lograt encare rehabilitar-se de la patacada de la transferència.

***

Durant el període republicà s'mantingué apparentment apartat de la vida pública: el sufragi dels electors deixà de franquejarli un lloc en l'Assamblea constituent del 73.

No obstant, ell y 'ls seus partidaris prepararen l'intentona del 23 de abril, que fracassà gràcies á la vigilància y á l'energia de la milicia republicana de Madrid.

Lo que no havia fet el sufragi dels electors per en Sagasta, ho realisà el general Pavía, ab el cop d'estat del 3 de janer de 1874.

Se constituirà baix la presidència del Dux de la Torre un govern que continuà titulantse republicà (republicà sense republicans) y en el qual en Sagasta desempenyà la indispensable cartera de la Gobernació. Sumament hábil per l'intriga, y dotat ademés de una ductilitat que l'feyà molt simpàtic entre 'ls seus partidaris afanyosos de mangoneig y de futura, logrà per fi calsar la presidència del govern y la jefatura del partit.

En aquesta situació, y quan més entretingut estava en assegurar el seu predomini, y en tant que l'insurrecció carlista havia anat prenen proporcions esgarrofoses, vingué á sorprendre'l la sublevació del general Martínez Campos á Sagunto y la consegüent restauració del trono borbònic.

De sorpresas per aquest estil n'hi estaven reservades moltíssimes en sa llarga carrera. Si tot el talent que tenia per angulejar en busca del poder y per fer equilibris al sol objecte de sostene's hi l'hagués aplicat á preveure 'ls successos, se'n hauria estivaliades no pocas de sorpreses de aquest gènero.

En Sagasta s'limità á protestar enèrgicament contra'l fet de Sagunto, y mentres s'entròmisava D. Alfonso XII, D. Práxedes, com un actor que ha acabat el seu paper, se retirava prudentment pel foro.

***

Sembla que un abisme de ressentiments havia de separar-lo per sempre més del trono restaurat. Donchs, no, senyors. Prompte l'instint de concupiscència de poder que no l'abandonava mai, li feu comprendre, que per totes parts se va á Roma. Qui sab si ja llavoras imaginà qu'ell podia arribar á ser un punt ferm de les institucions restaurades, cobrants'ho, això sí, ab llargs tongades de poder.

El fet es que no havia transcorregut encare un any des de la seva protesta contra la sublevació de Sagunto y ja s'declarava alfonsí, fundant el partit

constitucional. Pero al mateix temps, y com si obrés per un resto de pudor, declarava qu'era partidari de la Constitució de 1869.

En Cánovas havia fet votar la del any 1876, y sobre la base de dos textos constitucionals distints no era possible que les dos agrupacions arribessin á entendre's may. Llavors en Sagasta trobà la fórmula que li valgué l'alternativa. Després de unir-se ab en Martínez Campos y ab l'Alonso Martínez, constituint el partit fusionista, se declarà partidari de la Constitució de 1876, això sí, interpretada ab l'espiritu de la de 1869.

Aquest pasteleig li valgué l' poder per primera volta dintre de la monarquia restaurada, en 1881. La sublevació republicana de 1883 (una altra sorpresa inesperada) precipità la seva cayguda, y quan sab quan temps hauria patit en l'oposició á no sobrevenir la mort de D. Alfonso XII.

Davant del cadàver encara calent del monarca, entre ell y en Cánovas se concertà l'titulat *pacto del Pardo*, que havia de assegurar per sempre més el torn regular y pacífich de les dos oligarquías, el continuó passar-se la pilota, deixant al país impotent per expressar ni una sola vegada la seva voluntat.

***

En rahó de aconsellar les circumstancies originadas per la mort del monarca, un canvi de política en sentit liberal, se inaugura l'régimen del pacte, començant á governar el partit fusionista. Y per ser la primera vegada, en Sagasta governà fins al juliol del any 90, ó seguin cinquants anys seguits. May del mon se hauria pogudes prometre tan felissas.

Durant aquest llarg període de mando sembla inclinarse á cumplir allò que havia declarat respecte á interpretar la Constitució de 1876 ab l'espiritu de la de 1869. Al efecte, y de acort ab en Castellar, no tingué cap reparo en establir el sufragi universal y altres institucions democràtiques. Ab això conseguíoptar els avensos del partit republicà possibilista, y aparentar el cumpliment dels compromisos que havia contret en sos llargs períodes de oposició, en els quals, no tenint res més que fer, s'entretenia cantant illohanas á la llibertat democràtica.

Pero tot era apariencia, res més que apariencia. El sufragi universal proclamat per la fusió y acceptat més tard per en Cánovas, se convertí prácticament en la trampa universal. Al igual que l'sufragi resstringit, donà sempre majorias y minorias á gust dels governs, fosen els que fossen, que tenien á les seves mans el manubri de la màquina.

Ab el sufragi universal guanyà en Cánovas les Corts del any 90. Y caygut D. Antón, per un cop de genit, á conseqüència de havérseli quadrat en Silvela, l'any 92, en Sagasta tornava á pujar, y guanya-ria aixís mateix per medi del sufragi universal les Corts que li eran necessàries pera governar. Tres anys se sostingué fent tota mena de equilibris, fins que al 95 (un'altra sorpresa) un motí de cadets y subalterns, l'obligà á dimítir més que depressa, quan la situació fusionista s'havia cubert de... gloriosa en la guerra de Melilla.

Havia comensat ja la insurrecció de Cuba, y caygué en Sagasta després de perdre miserablement el temps y deixant de aprobar els projectes autonomistes que tal vegada haurien contribuït á escaldufar la sublevació cubana. Cuba era molt lluny per en Sagasta, que altra feyna tenia en arreglar les coses de la seva agrupació á cada instant més desballesteda. Això per ell devia ser lo primer. La nació ja s'podia esperar.

En Cánovas s'encarregà de dirigir la guerra, sintetisant el seu pensament en aquella frase famosa: *La lucha á muerte hasta gastar el último hombre y la última peseta*. El revòlver de Angiolillo va eliminar a n'en Cánovas y en Sagasta hagué de ocupar el poder, en una de les situacions més difícils per les quals ha atravesat may la nació espanyola. Califia, en talas circumstancies, un home de una resolució titànica, y en Sagasta era l'home ben conegut de les habilitats petites y dels expedients dilatoris. Més qu'en la patria semblà fixar els ulls en la monarquia que veia en perill, si l'esperit popular hagués arribat á desbotar á impuls del disgust y de la desesperació.

Li flors fou quan acceptà la guerra ab els Estats Units, sense medis, ni elements pera sostenirla; una parodia de guerra que havia de terminar tràgicamente ab el més favorós dels desastres, ab la pèrdua de les colonies y l'aniquilament total de la nació, sancionat en la vergonyosa pau de París.

Espanya havia caygut: l'opinió pública havia quedat completament desconcertada, pero s'havia sal-

vat la monarquia, y ab ella l' torn pacífich dels partits monàrquics, qu' es lo que més interessava als servidors de las institucions.

Després de això, el partit fusionista, cedió l'lloch momentaneament á la concentració conservadora presidida per en Silvela, que arrastrà una existència tormentosa en plena desorientació. Els fusionistes, en l'oposició, s'demunyan, y creyent que 'ls conservadors ab els seus desacerts y ab les seves inclinacions vaticinanels els havien rehabilitat, fins al extrem de que l'país olvidés la part que havien tingut en els desastres de la guerra, pera lo qual s'inventà la frase que tothom á Espanya *havia matat á Meco*, tractaren de reconquistar las poltronas.

Pera conseguir-ho s'apelà al recurs de despertar les forces anti-clericalistes de la nació. L'estreno del drama *Electra* creà una gran agitació y per fi en Sagasta fou cridat á resoldre el problema religiós. Una farsa més.

L'últim període de govern de 'n Sagasta, se distingeix per la seva esteràlitat, per la seva inconsistencia y pels enganys qu'estiguieren sempre á l'ordre del dia. La resolució del problema de las comunidades religiosas, se confià á unas negociacions ab Roma, que semblavan *un pan comido* pera guanyar temps, enervar l'esperit anti-clericalista y legitimar en últim terme la situació de las congregacions religiosas.

Y en Sagasta convertit en una espècie de rey constitucional, tenia dintre del seu partit una dreta y una esquerra y les seves camarillas, reformant el ministeri unes vegadas en sentit avansat, altres en sentit retrògrado, y fentse irresponsable dels distints y contraposats programes, puig ab la mateixa facilitat els acceptava que 'ls anulava.

Y ni això logrà donar una mica de cohesió á las seves forças. La discordia intestina latent no l'deixa viure tranquil, y una votació del Congrés acabà ab la seva existència ministerial.

Tenia ja la salut terriblement quebrantada: els que bé li volián li aconsellaven que's retires de la política... y ell no sabia acabar de desprendre's. La cultivava com un *sport* qu'era per ell una segona naturalesa. Ara mateix estava empenyat en la reorganització del seu partit, y alardejava—com sempre qu'era á l'oposició—de donar-li un sentit molt democràtic, per impedir que algú altre s'apoderés de questa bandera tan socoreguda.

La mort l'ha vingut á sorprende en aquest últim traball. Una malaltia curta rompe l'fil de la seva traballada existència. Per difunt se'l donava ja á las sis de la tarda del dilluns; la notícia fou escampada telegràficament per tot Espanya, y no obstant, no morí fins á quatre de dotze de la nit.

Hasta en això havia de haverhi, sinó engany voluntari, equivocació manifesta.

***

El judici definitiu de la vida pública de 'n Sagasta y de la seva influència en la sort de la nació, l'formularà l'Historia.

No valdrà per mitigar la severitat dels seus fallos, el tribut rendit al seu cadaver pels que tants motius temien d'estarli agrabits. Ni son enterro á la basílica de Atocha, ab els mateixos honors que al general Prim, bastarà á mistificar el judici definitiu.

Se dirà de 'n Sagasta qu'era un home de grans qualitats personals; que tenta vivesa de imaginació, habitat, astucia, y l'dó de las simpatias attractivas. Se dirà que parlava bé; qu'era un escelent lluyador parlamentari y un estratega polítich sorprendent.

Pero en justicia s'haurà de dir així mateix que totas aquestes qualitats, més que pel servei de la patria y per l'affiansament de la llibertat, las feu servir per la conquesta del poder, baix la sombra de la monarquia, protectora de totes las concupisències.

Molt li deu la monarquia, no 's pot negar; pero moltíssim ne va treure d'ella. La patria, en canvi, ha sufert en les seves mans danyos irreparables. La llibertat s'ha convertit en una miserable rutina, deixant de ser l'amor apassionat que senten els pobles progressius, salvador de la seva existència en les grans crisis nacionals.

L'home que exercint de revolucionari y agitant las passions y las idees, arribà á ser àrbitre de la nació, y no's recordà més que de disfrutar el poder, faltant al seu compromisos y mistificant totes las solucions que venia obligat a adoptar y sostenir, es un exemple pernicios, que únicament serveix pera difundir la desconfiança y l'esceticisme en la consciència de la nació.

—¿Qui es la *Política*? —L'ama de llaves. Una queta que ja fa temps es á la casa; l'han despatxada més de quatre vegadas; pero sempre per *naps ó per nefas* l'han tornada á pendre. ¡Com que ja sab el *tarannà* de la casa!

—Sí que devias estar ben garnit! —Ja pots, ben dirlo, ja. Jo que ab la meva mala necessitat necessitava molt silenci, segons 'm, havien recomanat tots els metges, no 'm deixaven

No s' pot dir de 'n Sagasta que vaja reforsar á la monarquía; pero si que ab las seves trassas y maneras vā debilitar tots els ressorts de la vida nacional, que enervant á Espanya, á fi de que la monarquía la pogués dominar millor.

De aquí l' desconcert, la desorientació, la falta de ideals, que constitueix la característica dels temps presents.

En Sagasta ha mort, pero avants qu' ell y en molta part per obra seva, sembla haver sucumbit la forsa de voluntat de la nació espanyola.

P. K.

L' HERENCIA DE 'N SAGASTA

las onze y minuts moria don Práxedes, y á las dotze en punt un criat de la casa del difunt president trucava á la porta de 'n Montero Ríos.

—Don Eugeni...

—¿Qué passa?

—De part del senyor Merino

que aquí té aquest plech.

—No sabs qué es?

—M' ha dit qu' es el testament de don Práxedes. Al ilustre canonista el cor va ferli un salt.

—Me nombra hereu á mi?

—El sobre no diu res; pero don Fernando suposa que l' favorecud reutser deu ser vosté.

Sol, en el recò més ocult de la seva arcoba, en Montero Ríos va obrir el plech, procurant deixar el sobre tot lo intacte possible.

—Quinás serían las disposicions de don Práxedes? Resultaria cert que l' fes hereu á n' ell?

Ab el major cuidado tragé l' full de paper que l' sobre contenía, va mirarlo... y sa cara cambià de color.

—No, aquest criat s' ha equivocat: aixó no es per mí.

Y ab tanta delicadesa torná á tancar el plech, que ningú hauria signat capás de traslluir la seva fracció.

Deu minuts després d' aquesta escena, un criat del discretissim gallego entrava en el despaig del marqués de la Vega d' Armijo.

—Si es servit...

—¿Un plech per mí?

—Sí, senyor: es el testament del senyor Sagasta.

—Cóm! ¿A mí l' seu testament? ¿Qué significa aixó?

—Significa que, encare que l' sobre no porta cap nom, el senyor Montero Ríos creu que l' hereu de don Práxedes no pot ser ningú més que vosté.

Desaparecud el portador, el venerable marqués, ab un cuidado sols comparable ab el que ha empleat don Eugeni, desclou el misteriós sobre que acaban d' entregarli.

Per més que vol contenirse, las mans li tremolau. Ell, ell hereu de 'n Sagasta? Ell successor d' aquell home extraordinari?...

Clava en el full de paper la seva vista, entelada per la emoció, y llença un crit, que sofoca al moment.

—Aquí deu haverhi una mala intel·ligència: aquest plech no es á mí que devia enviar-se'm.

Torna á colocar el testament dins del sobre, el clou ab molta pulcritut, gracies a una pinzellada de goma líquida, y... com si ningú l' hagués tocat.

La una sonava en el campanar veí quan un criat del ilustre marqués pujava l' escala del senyor Moret y trucava precipitadament á la porta.

—Don Segimón...

—Digas.

—El senyor Vega Armijo li envia aquest plech.

—¿Es urgent?

—Veji si es urgent, que conté el testament del senyor Sagasta.

—Per qué me l' envia á mí?

—Perque conceptúa que l' únic hereu es vosté.

—¿En qué's funda per creureho? Porta l' meu nom el sobre?

—No, senyor; pero, lo que l' marqués diu: Si no es el senyor Moret l' hereu, ¿qui pot ser?

Aquesta raho sembla convence á don Segimón. Despedeix apressuradament al doméstich, se tanca al seu despaig y poseixit de la més frenètica impaciencia, obra l' plech.

Ja està obert. ¿Qué contindrà?

Estira poc a pocet el full de paper que l' sobre enclou, el desplega, l' examina, més que sorprès, alelat, de l' una part y de l' altra y exclama, desilusionat:

—¡Res!

En efecte: el testament de don Práxedes es pura y simplemente... jun paper en blanch!

Per xó en Montero Ríos l' ha rebutjat.

Per xó en Vega Armijo no ha volgut acceptarlo.

Per xó en Moret al veure'l se queda ab un pam de nas.

Per xó ningú s' avindrà á ferse'n cárrec.

Lo qu' en Sagasta deixa al seu hereu no es més que un zero, una negació, una sombra, un buyt immens, que no hi ha qui sigui capás d' omplirlo.

—Preciosa herencia!

FANTÁSTICH

SISTEMA EGIPCÍ

La noticia s' ha estés rapidament,..
Va produint per tot gran sensació...
El polític més hábil, més dolent,
més duteil y funest de la nació
acaba de morir en aquest moment
tranquil y penitent.

El poble, sempre manso y ensopit,

surv ayuy al carré pinxo y llengut:
sembla que li desperti l' esperit
la suprema ganyota del venut.
Del vensut que, tranquil, mor en son llit
de vell y de tulit.

Un sentiment unànim ha esclatat.
Tothom diu lo mateix: —Noy, quina sort!—
—Ja era hora! —Bon viatge! —Ns hem salvat!—
—Aquest home s' havia d' haver mort
vinticinch ó trenta anys més aviat!...—
—Estém bé de pietat!

De tot el gasto d' odi y de despit
que al morí un mal polític malgasécm
crech que 'n podríam treure un bon partit
si 'ns fessí la justícia quan devém.
—Un governant funest y malehit
no deu may morí al llit!
de vell, ni de tulit!,,

JOAQUÍM AYMAMI

El meeting de Castelló de la Plana

El dia dels Reys va ser pera l's amants de la República, diada de nobles y falagueras esperançans. S'ha donat un pas més, y un pas molt avansat, envers aquella estrella brillant que senyala la bona nova de la unió de las forses republicanes per empender resultamt un' acció enèrgica y decisiva.

A la hermosa ciutat llevantina, y cedint á las iniciativas del seu digno diputat, Sr. Gasset, hi acudiren representacions molt caracterizadas de les vellas aurupacions republicanes, rejuvenides ara mes que may y mes que may enèrgicas. Allí s' presentà la joventut que va alsar la simpàtica bandera de la Federació revolucionaria, allí l'representants més caracterisats del moviment republicà de Valencia y Catalunya, allí, per ff. el venerable apóstol de les idees progressivas, D. Nicolau Salmerón.

El poble dispensà á tots una rebuda entusiasta. Millors de ciutadans confosos en un mateix sentiment de admiració y de carinyo envers als que á la causa republicana consagran els seus esforços, anaren á donarlos la benvinguda á l' estació del ferro-carril, els accompanyaren á sos respectius allotjaments, prengueren part ab ells en una pintoresca excursió de propaganda al barri marítim del Grao, aplaudiren ab deliri *La Marellesa* que fou cantada en el teatre, y donaren calor de vida plena y robusta al important meeting, que desd' ara au gerrem serà l' punt de partida de próximas, enèrgicas y sens dupte decisivas campanyas.

Obri ls discursos el Sr. Gasset, y ho feu sent girar la clau mestra de la oportunitat y l' patriotisme.—La unió republicana s' imposa—digué.—Sense unió no hi ha República, no hi ha Espanya.

Espressava després la esperança de que així com la monarquia sigue proclamada per en Martinez Campos sota un garrofer, fora allí, á la sombra dels tarongers qual flor simboliza la pureza, abont se proclamarà la República.

Pérez Pastor y Santa Cruz abogaren per l' unió, davant de las necessitats de la patria envilida pels partits monàrquics.—Si l's republicans no 'ns hem de unir—digué l' últim—valdrà més que 'ns retirém de la política.

—No, no, aixó may!—crijà ab veu atronadora la multitud atapahida qu' omplenava l' local.

Pintà l' Sr. Junoy ab eloquència las grans desgracias que deu la nació á la monarquía, entre las quals s' hi conta la pèrdua de les colonies. Y fixantse en les tendències regionalistes, exclamà:—Temo que la restauració maleïda, després de haver perdut les colonies, perdrà las regions. Unicament la República pot salvar la nacionalitat espanyola, y la República no pot venir sino per medi de la Revolució.

El diputat Sr. Soriano, ab llenguatge molt pintoresch, abogà perque 's dongui á la campanya que aném á empender la direcció eficàs de una jefatura. Feu de 'n Salmerón els elogis que 's mereix, y acabà dihent:—No parlo de qui ha de ser el jefe; pero las mevas mirades diuen lo que 's meus labbis callan.

El Sr. Corominas penetrà en lo mes fondo del moviment catalanista, senyalant que s' ha convertit en l' últim refugi dels carlins, impotents ja pera llansarse á la montanya. Els perills que significa, la unió republicana 's conjurarà ab un programa comprensiu de totes las llibertats modernes y de totes las millors socials. «El catalanisme—digué—acabarà l' dia que hi haja á Espanya un gobern serio.»

El Sr. Blasco Ibáñez proclamà la jefatura de 'n Salmerón, l' únic sobrevivent dels grans homes del 73. Abogà per la Revolució, perque la República no 'ns caurà del cel, sino que serà precis guanyarla ab els nostres esforços. Ab la mort de 'n Sagasta acaba de perdre la monarquia sin seguir puntual. Sento aquesta mort, perque es un home; pero no puch plorar: tindrà que ferho pels espanyols que van morir á Cuba. A la monarquia li ha arribat l' hora d' acabar: la de comensar ens toca á nosaltres.

Parlà seguidament el Sr. Lerroux, marcant un bon número de atinadíssimes orientacions. Precisa l' organització de las forses republicanas, constituir una forsa que s' imposa per la seva disciplina y la seva unitat d' acció. Precisa tenir un cap. Tots coincidim en lo més essencial, en resoldre l' problema religiós, respectant totes las creences, pero estableint la supremacia del poder civil, y no permetent que las comunitats religiosas acaprin l' ensenyansa y la riquesa y arruinin l' industria y l' comerç. Necesitam un exèrcit nacional á la moderna, y una marina suficient, mes que ofensiva defensiva, á ff de que l' problema africà 's trobi degudament preparat. El problema obrer y l' agrari 's hem de resoldre adoptant totes las solucions pràctiques que portan plantejadas las nacions qu' en aqueste respecte han arribat mes endavant. Precisa incorporar al obrer en la masses republicana y posar-se aquesta al servei de sos ideals. Aixís arribaré abhont tenim de anar: á la Revolució, pero sols á la de la forsa sino á la de l' idea, puig á la resistència de lo inert, de las ruïnes del passat, dels egoïsmes del present hi ha que oposar l' impuls imputiu del porvenir de lo que té dret á la vida.

Parlà per ff en Salmerón. La seva oració no pot estartractar. Es un' obra completa de alta política: un foco iluminós que projecta la llum clara en las esferas dels ideals, y sobre l' terreno de la realitat pràctica. En Salmerón ha trassat un programa complet de política republicana, aplicable al servei de la patria y á la realització de la justicia.

Senyala com una necessitat l' unió estreta de tots els elements qu' estiman la República, pera empender una acció comú y decisiva francament revolucionaria: Espanya ho necessita, ho exigeix pera rehabilitar-se dels danys immensos que li ha produït la Restauració, pera restaurar las decayudas forses y vigoriar las ressorts

L' últim acte de don Práxedes (*)

—Montero, á vosté li entrego l' partit: veyám si me l' criará bé.
—Pero si aixó no pot aprofitarsel...

(*) Dibuixada avans de coneixers la mort de 'n Sagasta, hem creut oportuna sa publicació.

ACTUALITATS

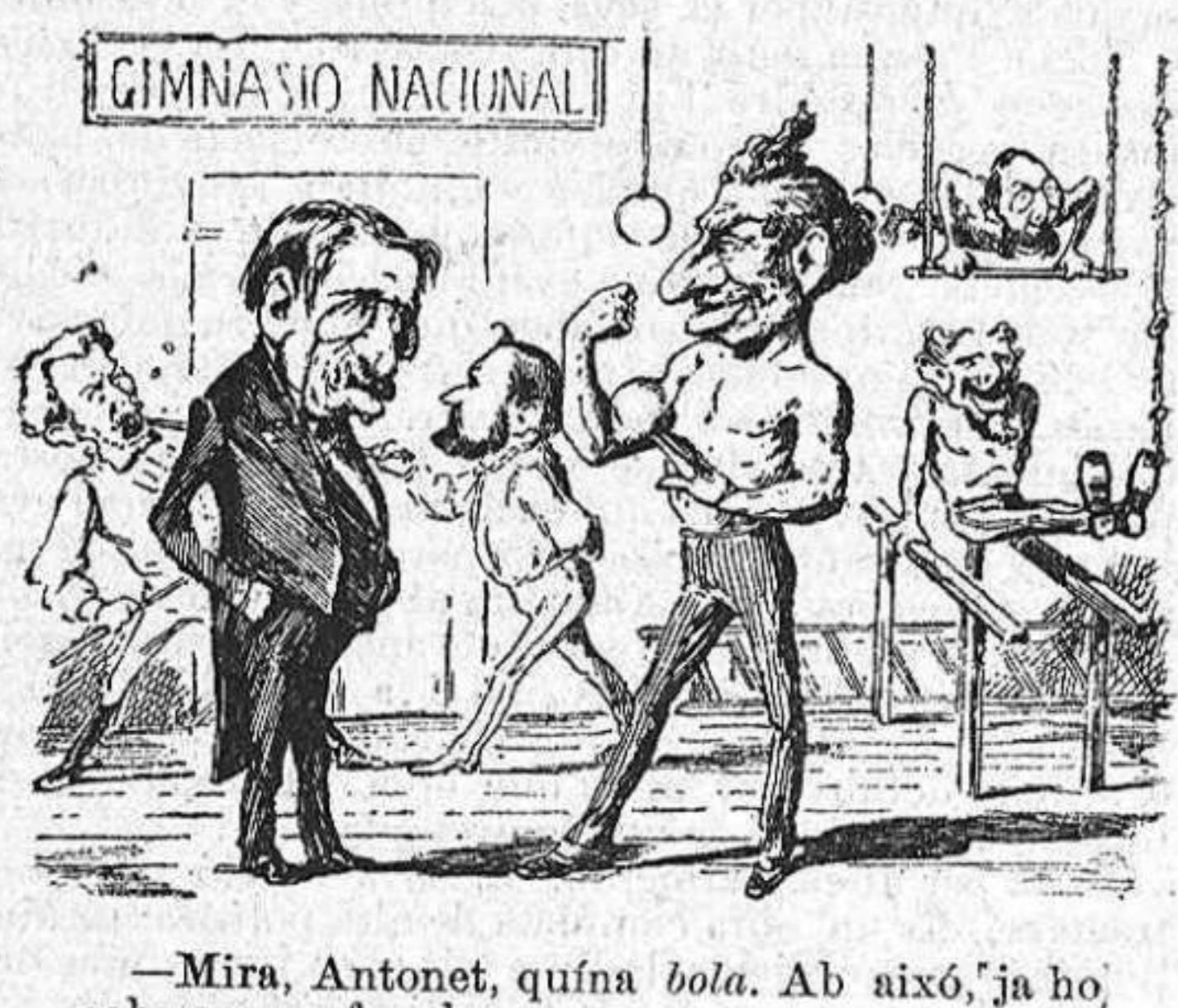

—¡A transvrir al infern!!
(1872.—T. Padró).

Si bé per distint camí
van tots dos á un mateix fi.
(1875.—T. Padró).

LA GIMNÀSTICA OBLIGATORIA

—Mira, Antonet, quina bola. Ab sisx, ja ho
sabs que no fem bromas.
(1881.—M. Moliné).

—Senyor Mateu, encara no som allà ahont
aném.
(1882.—J. Ll. Pellicer).

TRACTATS Y MALS TRACTES

«Als liberals els devén el tractat de França;
els conservadors es deuren el d' Inglaterra;
aquest li tallarà la producció el bras esquerit,
y aquest li tallarà l' bras dret.»
Joan Moñé y Flaquer.
(1885.—M. Moliné).

Quan es à la oposició.

EL PAÍS PROPOSA... Y DON ANTÓN DISPOSA

—Desgraciat! No firmis! Basta!...
—A què vé aquesta soscobra?
El prometre no fa pobre
y t' pagar no fa Sagasta
(1889.—M. Moliné).

—Miri, don Antón; ja l' hi reduxit tant com
hi pogut. —Li està bé tixa?

(1889.—M. Moliné).

En Sagasta al través de la caricatura

ACTUALITATS

Gent que torna á fer soroll.
(1876.—T. Padró).

CASAMENTS DE LA MA ESQUERRA

—Si 'ns casém, Mateu, jo vull la clau dels
quarts.
—Està bé: pero jo m' quedard la del'rebost.
(1888.—M. Moliné).

LO MILLOR GALL

—Vol que li porti, senyor?
—No, gràcies; ja me l' he portat jo mateix.
(1888.—M. Moliné).

L' HOME DE LA SORT

A don Prixedes ray, totas li ponen.

UNA FRASSE ILUSTRADA

—Buena carga nos hemos echado enclina!
(aguda)

(1887.—M. Moliné).

GRAN BALL DE PINYATA

Per lo que li han fet gruar, mereix que li
douquin la entrada.
(1878.—A. Mestres).

LA POLÍTICA DE LA DEMOCRACIA

—Noya... noya... noya... No m' fassis possi-
gollar; mira que m' faràs caure.
—No tinguis por: si per còs, aquí son els
meus braços per recullirte.
(1881.—A. Mestres).

LAS CONFERENCIES DE 'N SAGASTA

—Jo haig de demostrar
que soch conservador com' més liberal que vosté.
—Jo demostraré que soch
més liberal que vosté.
(1888.—A. Mestres).

UN MISSIONER POLÍTIC

—Si tornam á donar-nos el podar, tot anirà bé:
plourán diners, se il·ligerà els gossos ab llan-
goissos y hi haurà per tot Espanya una gran or-
illa de garrofes.
(1888.—M. Moliné).

PREPARATIUS PER A L' AMPUTACIÓ

El cloroformo

(1887.—M. Moliné).

PESCASTERIA NACIONAL

L' Antonia—Niñol
La Pridedes—P'Fito!
(1880.—A. Mestres).

POLÍTICA D' ISTIU

Per mes que duguin, ell encara s' hi gronxa...
Per molt cuidado ab las ratas!
(1888.—A. Mestres).

POLÍTICA SAGASTINA

No mirar res del que passa,
gronxar-se amar de tiber:
aqui tenen la gran feyna
del jefe del ministeri.
(1887.—M. Moliné).

EL RESULTAT DE LAS ELECCIONS

—No m' hi veig ab cor de rentar tanta porqueria.
(1888.—M. Moliné).

LA CASTANYERA DEL DÍA

—Apa, noys, calentes y grossas!... Per tots n' hi ha.
(1888.—M. Moliné).

MAL CUYNER

—Malahitsigal... Se m' ha'negat l' all-y-oli.
(1898.—A. Mestres).

ELS ARLEQUINS

—Ave, Sagasta; VIVITUR te salvant.
(1884.—M. Moliné).

PERSONATGES BÍBLICS.—JOB

Tan grossa es la majorfa
que 'l sach se pot esbotzar.
Dels diputats que s' escapin
sigú s' aprofitaran.
(1881.—M. Moliné).

«Abandonat en un muladar, sobre las sevases pobres misèries, tothom fugia de son costat.»
(Libre de Job.—Capítol últim, versicle darrer).
(1888.—M. Moliné).

ACTUALITATS

—¡Por aquí no pasa Dios!
(1888.—M. Moliné).

MAC-KINLEY:—Bueno; m' quedo tot sisx... y ademés vull uns quants
quants.
DON PRÁXEDES:—Senyor meu, haurà de dispensar; pero 'ls quartos els
hem acusat fa días.
(1888.—M. Moliné).

de la seva voluntat. Devant de tan imperiosas necessitats han de desaparéixer totes les intransigències.

L'organització de la unió i l'accio que haurà de prendre ho determinaran el vot d'una Assamblea formada per tots els elements que la constitueixin. D'ella ha de sortir la solució que s'ha de donar als grans problemes nacionals, de manera que l'poble republicà sigui l'precursor de lo que serà demà el poble espanyol.

Seguidament tracta de la Revolució, à ff de que no resulti una paraula vana; de la idea que deu animarla y del fet que ha de portarla à terme, després de haverse identificat l'esperit y la convicció de la mateixa en totes las forces nacionals útils, y entre elles en la del exèrcit. Realisada aquesta conjunció, la Revolució vindrà, y fins si precís sortirà de les urnes ab tot el poder de la vo luntat de la nació.

Vá enumerar els medis ab que conta la República pera resoldre al plèi esperit de justicia tots els problemes pendents: el religiós, per medi de la llibertat de conciència y la supremacia del poder civil. Mentre no s'estableixi la separació de la Iglesia y l'Estat, la República ha de regular las seves relacions baix la base de que ella no persegueix á la Iglesia, ni es enemiga de la família catòlica. El moviment progressiu liurement desenvolupat que calgui. La fe que no radica en la conciència, caurà per si mateixa com la fulla seca del arbre, quan en els branquillons se van à formar nous brots. No hem de fer els republicans obra de jacobins, sino obra de justicia. Respecte à l'ensenyança s'ha de sustreure la conciència dels tendres infants de la imposició de determinades creences, substituïda per la ensenyanza de la ciència y de tot ordre de coneixements.

El problema regional el resoldrà la República sostenint la unitat del Estat, la unitat legislativa, la unitat de la justicia, la unitat del impost y la unitat del exèrcit, y deixant á la província y al municipi la lliure gestió dels seus interessos.

El presupuest nacional no ha de fer gravitar com fins ara, sus cargas més feixugues sobre 'l pobre obrer y 'l petit propietari. Respecte aquest punt esplanarà un gran número de idees molt precisas y molt justas.

Dedicà també alguns paràffos á la unió ibèrica, que la monarquia no pot realisar, y qu'és una solució natural republicana operada per medi de la confederació dels pobles germans.

Tractà ab gran competència l'problem social, declarant-se monista, es à dir, considerant que la riquesa y la forsa que l'utilisa, tot es traball. Enumerà les solucions d'ordre material, moral y intel·lectual que ofereix la República al poble traballador, qual concurs eficàs deu unir-se á l'accio republicana. —Dedicà conceptes atímidissims al problema agrari, declarantse enemic de la existència dels latifundis, que tenen poch menos qu'esferils y sense contribuir en la proporció deguda á las cargas del Estat, grans extensions de terreno que 'l tra ball beneficiaria.

Per últim tractà de la qüestió de la Jefatura. Segons en Salmerón, la jefatura del partit republicà està vacant. Ab frassé gràfica, manifestà que seria pel qui portés las gallines. —Traballém—digué al terminar, —aném á la reunió de una Assamblea republicana, y que s'convenci 'l pape de que la República es la seva única, la seva possible redenció, y quan el moment hagi arribat, sigui aquell que traball y 'n sigui digno 'l qui'exerceixi l'augustin ministeri; pero que jamay l'aventímen de la República pugui projectar la trista sombra de una dietatadura.

Grans y extraordinaris aplausos coronaren l'hermós traball del gran apóstol de la causa republicana, ab qui s'agruparen, n'està segurs, totes las forces, que no vulguin resignar-se á consumir en l'esterilitat y l'impenetrabilitat.

P. DEL O.

PER L' ANY NOU

A l'obrer emancipat qu'espolsá de sa conciència el virus letal, funest, ab que la nefasta Iglesia el cor del home enmatxina y els bons sentiments li asseca; que en sa ment enferrosida veu la bonica silueta d'un démai sense renuncias, sense odis, sense cadenes, sense lleys plenes de ripis, sense esclavituds ni guerras, asseguda en el seu trono la Vritat tornada Deua y la Justicia y l'Amor fentli costat resplendent; que als acuquints hipòcritas dona lluminós exemple, prescindint de la rutina, any nou vida vella.

Al xuclador de la sanch del manso, desdixitat poble; á la noya penedida que l'fanatisme feu monja; al predicaire exaltat, paràssit qu'enganya y roba; al delegat desitjós d'aprenys y d'altras coses; al periodista venut, al politich de cassola, al escèptich usurer, al capellà ab majordonias, al jutje infidel, lasciu, á la beats empidadora, al arcalde enectorat, al concejal sens vergonya, al venedor qu'enmatxina, al vanitós poca solta, al catòlic d'ocasió any nou vida nova.

J. COSTA POMÉS

BATALLADAS

N telegrama donava compte del següent detall de un dels últims concells de ministres:

«El espíritu juvenil del rey se muestra entusiasmado, por quanto entiende Alfonso XIII, que de estallar la guerra, España quedará á la altura de su historia.»

Crech que aquesta impresió regia omplirà de satisfacció á las famílies proletàries que tenen fills al servei.

En el Palau del Elíseo de París, el dia de Cap d'

any va efectuarse la recepció diplomàtica de costum. Tots els representants dels governs estrangers acudiren á rendir un homenatge de consideració al President de la República.

Y un dels que ab més respecte y simpatia va felicitar-lo ¿saben qui fou?

¡El Nunci del Papa!

* *

Prenguin nota de aquest fet els governants espanyols, y no perdin de vista que lo que ha succeït es molt natural.

Aquesta es la política del Vaticà: altiva, imperiosa ab els que s'humiliaran; afectuosa y manyaga ab els que 's mostren forts y enèrgichs.

El Vaticà, inclinantse davant del President de la República, ha vingut á sancionar, donantla per bona, la política anti-clericalista del govern de monsieur Combes.

Enrahonant es com la gent s'entenen.

¿No veuen? L'arxiduch Leopold Fernando, germà de la princesa Antonia, es á dir de la princesa casada ab l'hereu de Sajonia, al fugir ab ella, junt ab una noya rossa y guapa, al primer cop d'ull sembla un calavera desfet. Pero 'l xicot s'ha explicat y resulta un home decentíssim.

Si se n'ha anat a Ginebra en companyia de la Sra. Adamowich, es sencillament perque la senyoreta Adamowich li agrada molt, y té l'intenció ferma y decidida de casar-se ab ella.

A tal efecte renúncia al títul y á las preeminències d'arxiduch, preferint convertirse en un ciutadà com els altres, completament lliure.

Això, com cosa del cor, serà una corassonada; pero es una corassonada molt honrosa.

La llibertat es incompatible ab els magnats de las Corts Lo únic compatible ab ells es, en tot cas, el libertinatge.

Una noticia que fa venir salivera:

«El dividendo obtingut pels accionistas del Banc d'Espanya sumats els tretze duros de aquest trimestre, ab els onze del anterior, es el mateix que 'l any passat, això es: de vintiquatre duros per acció.»

Es á dir, un trist, pobre y miserable vintiquatre per cent.

Després que no s'extranyi ningú, quan se digui, que 'ls bitlets del Banc d'Espanya son el paper xupó de la riquesa nacional.

Ha mort el tinent coronel Ariza, l'únich home que á Melilla va distingir-se capitanejant la guerrilla de la Mort.

Ab tot y son valor extraordinari, l'tinent coronel Ariza no havia fet tota la carrera que mereixia... Tenia un gran impediment per adelantar en ella: las conviccions republicanas de tota la seva vida.

Dalt del Tibi-dabo va colocarse solemnement la primera pedra de una nova iglesia dedicada al Sagrat Cor. Perque això es lo que á Barcelona falta: iglesias.

Desde allà dalt se divisa la ciutat apinyada, presentant un aspecte encantador: lo que no's veu son las miserias que s'albergan en aquell tou d'edificis: las angoixas dels pobres, dels desvalguts... fins dels obrers que, traballant molt, apenas si arriban á poder alimentar-se.

¡Quantes construccions no s'haurian de alscar per socorre tanta desgracia humana!

Y l'Iglesia rica, opulenta, àrbitra de l'entendiment, la voluntat y la butxaca de molts poderosos, ofereix per tota esperansa, per tot consol, un nou temple en la cima més alta de las montanyas qu'envolta la ciutat!

Molt Cor de Jesús.

Pero ni una piltrafa de carn per fer bullir l'olla dels pobres.

En Sagasta podia triar. O servir á la dinastia ó servir al poble.

Se decidí per lo primer y olvidá lo últim.

Just es, donchs, que las institucions planyen la seva mort. El poble no pot plorar. No li quedan llàgrimas. Ab motiu dels desastres de la guerra de Cuba y Filipinas va llansarlas totes.

Oficialment ha dit el general Linares que si hi hagués una guerra, en lloc d'evitar perills als joves de famílies acomodadas, els cridarà á las filas no valentí reclamacions ni res.

Això es lo procedent, lo just y lo legal.

Pero, no se: se'm figura que si'l general Linares se troba en el cas de tenir que obrar, demostrarà que una cosa es lo que 's diu oficialment, y un'altra cosa molt distinta lo que 's practica.

No falta qui's cuidaria de girarlo. En un régime de privilegi com el que tenim á Espanya, la defensa de la patria corre á càrrec dels que no la disfrutan, y 'l disfilarla es privatiu exclusivament dels que no la defensan.

Un episodi que trasmeten desde Madrid.

El príncep de Asturias pujava l'escala del palau, y un home d'edat que vestia de mestre de casas, se li quadrà, y després de viatorejar á Alfonso XIII, crida:

—¡Mueran los Casertas que han de ser la ruina de España!

El Caserta se'l mirà somrient y 's dirigí á las seves habitacions.

Aquell home era un carlí, que havia sigut repartidor de *El Correo Español*, y que creu que per culpa de 'n Caserta, no va triunfar la causa de D. Carlos.

Aquest episodi, no per referir-se á un fanàtic del carlisme, es menys digno de ser conegut.

MATARÓ, 1.º de gener

Mes de 300 persones accompanyaren civilment el cadavrre del jove liberal Francisco Font, que sigue enterrat el dia 1; també foren molt concreguts els enterros del socialist Joseph Sala y del espiritista Andreu Gudiol efectuats els dies 3 y 6 respectivament. Varen fer us de

la paraula alguns oradors, resultant unas manifestacions de dol molt expressivas y plenes de sentiment.

També devé fer constar que 'l proxim dissapte, dia 10, està anunciat el casament civil del jove federal Joseph Planas, iBona senmana de ravalis y de roseig-tripes per la gent de sugrista!

RIUDECAÑAS, 29 de desembre

Com es costum en la parroquia de Riudecols, per celebrar els Ignorents, els majorals se fan las sevys bromes mas o menos pesadas. El vicari, observantlo, no va poguer resistir y al celebrazar el darrer acte de tal dia, las empengué á cops de bastó ab un de dits majorals. A 'n aquest no li quedaran ganas de ser mes ignorant, per tampoch al Sr. Vicar bonat, ja que la qüestió està horas d'ara en mans del jutge.

Pero 'l negoci de las sotanas dona molt, y aquesta gent no escartaria may. Tenen la pell de burro... y el moll dels ossos també.

SALLENTE, 5 de gener

El dia dels Ignorents, el metge Sr. Monset organisa una vetllada en el Centre carca, que resultà una valenta lluifa pels escrúltans d'aquest poble. Comensà 'l doctor parlant d'història, de rassas y de costums, quan á l' hora mes impensada, 's descapellà engeganant una filipica contra 'ls capellans y las sevys flaques. ¡Redeu, quin bullit! Els corps esperverats fugien del local com uns mala espírits, les olives se pessiguan horridors.

El valent metje, per xó, fou molt aplaudit per la majoria que ja estava al tanto de la cosa, y un pet de Marcella victoriada per tots els presents donà ffá á la vetllada original que quedà en la memòria de tots. Bona ignorantada. Els caruncles no sortiran escorreguts, passantse la ma per la esquena; la lluifa no la duyan penjada á la sotana; aquest cop se 'ls havia clavat á dintre 'l pit.

ARTÈS, 30 de desembre

Ab motiu de celebrar la moixanga del naixement del niño, el passat dijous, 25 del actual, en el Centre Carca tòlic, la confraria dels Lluisos varen representar la pantomima *Els Pastorets*.

Després de impacientar á la concurrencia, perque 'l protagonista no acabava may de fer la manilla, va començar la gresca d'un modo que n'hi havia per llogarhi assentos fixos. Fuya de Mare de Deu un home com un gegant; deiable un hipòcrita regidor molt conegut; uns pobres nens, fills d'aquest últim, feyan d'àngels, pensats de una còrda y tirant cossos tota la funció. En conjunt, una pasterada ridícula que sols donà gust á quatre tontos de la crosta.

MONTORNÉS, 6 de gener

El nostre bot negre (a) Xas està mes embutit que un gripau ple de veri perque se li ha augmentat la cuota del reparto que, com que fa temps que no té majordoma, considera que té de rebaixàrseli, però el Xas no veu que tothom sab qu' en Peret dels ofertors, com á bon amic, li deixa la seva Mercé... També el Xas està mes que content perque ha sapigut la mort de 'n Sagasta, dihenlo desde l'altar. ¡Quinas coses dràbent aquesta indústria de la religió!

VILAPLANA, 29 de desembre

Vuit dies avans de la Concepció pensaren las filles de Maria solemnizar mes la festa rifant un mocador ab pun tas, per com se deu haver de comunicar al Barrinós tot lo que passa á las confraries, aquest hi posà una clàusula: que al costat del mocador hi tenian de rifar també un devocionari, y com s' havian de doblar els bitlets, han tingut de passar pels carrers y cafès d'afers y mes díes, seguint ellas las rifades per la joventut que, sense tenir cap pell á la llengua, 'ls deyan paraules que si 'l nostre mossegà las haguess sentides, avuy encare treuria foch pels caixals. Per èsser, veient que la sort no les favoreixa, pensaren comunicarho á n'ell, y com el trobaren molt enfadat perque 'l dia de la festa, no tingué l'exit que esperava á la reixaeta dels pecats, va dilish qui si no podian despatxar els bitlets que se 'ls menjessin.

Massa poch! Vos està bé, cànclidas y bellas hicas de Maria.

REUS, 30 de desembre

¡Quina casualitat! Dos días després d'haver enviat á LA CAMPANA la carta que en l'últim número apareixia y que tractava del salt donat per en Josep Carbonell y Alsina envers el clero y el diari catòlic que dirigia, va fer dimissió del càrrec de director del mateix. Ignora les causes que hauran motivat tal dimissió, però no 'm voldrà equivocar. De seguir que ju estaria cansat de sentirse allò de: «ex-republicà, ex-devorador de capellans, ex-demòcrata», y deu haver pensat: —Potser si fujo de Tarragona 'm deixaran vivir en paz. Si, que ho faré, sí.—Pro, segons tinc entès, els semmanaris republicans federaus *La Justícia* y *La Avanzada* están disposats á continuar la campanya que de un quant temps á questa part venen emprender contra lo senyor Carbonell, per mes que aquest s' hagi ar trasladat á questa ciutat.

¡Ah! Al anar-se á despedir del señor Arquebisbe volgué de totes las passades besarli l'anell. Conque, ja veuen si es humanitari. Per ara prou.

PALMÀS, 6 de gener

Si bé es cert que en política questa vila sembla que hagi regressat al any 60, en lo que toca á llibertat de pensament segueix á la vanguardia del progrés, siguent proba de això els actes civils que tot sovint se celebren. Ultimament han tingut lloc las inscripcions purament civils del nen Julio Hugo y Enrich, fill del conegut lliure-pensador J. Casanova Simón, y de la nena Armonía Salut y Constancia, filla de D. Joan Deulofeu. Estém segurs que á no ser la conducta digna y noble del rector de aquesta vila, serà molt més els actes que se celebren, puig que ab son procedir ha fet que desapareixin l'esper

A vostés, que son com de casa, ja se l's pot enraonar sense embuts.

Després de quatre anys de repòs y olvidats els pelets disgustos—no hi ha qu' exagerar les coses—passats á Cuba y á las illes Filipines, l'ardor bélich d'Espanya que, com ningú ignora, sense fer una valentia ó altra no s' hi sab estar, necessitava una ocasió, un motiu, un pretext per desahogarse.

Y d'volen vostres oportunitat més hermosa pera fer una mica de las nostres que la que, segons el telégrafo 'ns anunciaua, acabava de presentarse'n al Marroch?

L'imperi d' Abd-el-Azis, presa de l'anarquia; numerosas bandades d'insurrectes, combatent al sultán; las kábilas veïnhes de Melilla y Ceuta, agitadas y amenassadoras; l'Europa, poch menos que tremolant al considerar el cataclisme que l's descendents del Profeta anavan a proporcionarli, y las primeras potencies, dihen á Espanya:

—Vés, la que ha d'arreglar aquest embolich ets tú. Esmola l'sabre, carrega'l fusell, toca tres ó quatre vegadas la marxa de *Cádiz* y passa al África á ensenyantar de modos á aquests farts de dàtils y figas de moro... noyas.

¿El veuen el brillant porvenir que ab tan plausible motiu se 'ns venia ell mateix al damunt?

Ja hi havia unà infinitat de persones que, una mica al tanto de l'història contemporànea, pensavan seriament en la nova brotada que 'ls llovers dels Castillejos, Tetuan y l'Serrallo anavan á treure.

Si aniriam al Marroch; recorrirem l'Atlas, sense deixar un sol mapa; ens passsejariam pel Riff; posariam un daixonsas com un tomátech á la tribu de Frajana y á la de Benisicar; inflariam els nassos al santó de la Puntilla; venjaríam al pobre Margallo que, á pesar d'anar á peu, segons l'història, va morir á caball, y després de restablir la pau entre 'ls nets de Muley-Habbas, rebríam l'aplauso y las felicitacions d'Europa y demostraríam al món que no tot son Cavites y Santigas de Cuba.

Pero l'qu' estava engrescat de debò era, l'govern. Ell, que no mes somia en armaments, canons, esquadras y pòlvora sense fum! Ell, que xifra totas las seves ilusions en poguer aumentar els contingents y reconstituir d'una manera formal y definitiva el nostre poder marítim!...

La guerra d'Africa era un dò providencial, un regalo baixat del cel.

Fins ara lo únic que havia dificultat la execució dels seus maravellós projectes bélics era la falta de quartos; pero, despertat el lleó espanyol y convencuda la nació de la necessitat de no deixarnos passar la mà per la cara pel *infel marroquí*; què mes sensill que arrençar tants diners com se necessitesin, ja fos per medi d'empréstims, ja per suscripció nacional, ja á puntadas de peu ó á elatelladas?

La perspectiva que 'ls elements gubernamentals entreveyan era opíparament bellissima.

¡No resultavan pochs ni poch als els castells qu'en l'aire feyan!

—Comensarém per cridar las reservas; comprarem canons de tiro ràpid, d'aquells que fan cent disparos per minut y 's prenen ells mateixos la punteria; construirém un parell de dotzenes d'acorassats, vint torpeders, trenta cassa-torpeders, uns quants submarins y varias llanxes salva-vidas, per lo que pugui tronar, y al África sense por, que nosaltres als Bu-Hamaras ens les pasésem per qualsevol puesto.

Tothom estava content.

L'element militar esperava, ab rahó, cubrirse de gloria y d'estrelles.

L'element burocràtic ensunyava ja 'ls llunyans perfums de quantiosas contractas y espléndits suminstres.

La prempsa de gran circulació preparava las rotatives pera donar al públic aquelles patriòtiques últimas horas que tants bons ratos van proporcionarnos durant las últimes tundas.

Anavam á passar uns quants mesos divertits, electrisats, esmorzant atacs, sopant batallas...

Y de sopte icataplúm!... La calma renixa á Fez; els mercaders obran las portas; els revoltosos emprenen la retirada cap á las montanyas de Tazza; el sultán bravateja com un Aníbal, jurant per Alá que de la pell del pretendent se 'n ha de fer uns borceguins; las potencias tornan á rendre la seva interrompuda bacanya... Total, que de lo dit no hi ha res y que l'gran temporal que pareixia venir per la part del Marroch ha quedat reduxit á una tempestat en un rentamans.

¡Els sembla si tinch rahó al dirlos que las notícies que d'Africa ens han arribat son extremadament dolentes?

Tan dolentes, que fins me permetere, pera concretar ab exactitud lo que sobre aquest assumptu penso, repetir un parell de versos del immortal Pitarra:

«Si Mahoma no 'ns ajuda,
aixó se 'n va á can Pistrars.»

Es á dir, si l'profeta no infundeix nous brios á Bu-Hamara y lo del Marroch no torna á complicar-se ben depressa, ibona nit somnis de gloria per Espanya y bona nit tot!

A. MARCH

AL ALTRE MÓN

—*¿Se puede?*

—Endavant las atxas.

—Què ets tú?

—El difunt més trempat
que ha desfilat de la terra
en els últims vuitanta anys.
Aquest dia vaig morirme,
y com que, mort, allà baix
un hom no hi fa sinó cosa,
hi result pujá aquí dalt
per veure si hi trobo un puesto
honit pogué en pau descansar.

—Pero ès tú?

—*¿Qu' esteu de broma?*

—No 'm coneixeu?

—Va formal.

—Pero si això es impossible!
La meva imatge ha rodat
per llibres y papers públics
ab una profusió tal,
que no hi ha hagut senmanari,
ni periòdic il·lustrat,
ni diari de *campanillas*,
ni revista popular

que hagi sapigut estarse
de publicat 'l meu semblant
no una, cinquanta voltes!
M'han retratat assentat,
gronxantme, fent equilibris,
predicant, bebent, menjant,
ab una porra per cepre,
ab la ley per davantal,
ab els tres punts per divisa,
ab un *moret* per caball...

—Pues francament, no 't recordo.

—¿De debò? M' deixeu parat.

—No coneixé á un home públic
de nom universal

que ha sigut trenta anys ministre;

que ha fet, contantho per baix,

uns dos ó tres mil discursos

tant en sentit liberal,

com en sentit reaccionari,

com sense sentit... marcat;

que ha sapigut enginyar-se

per ser l' amo y governar

lo mateix ab la república,

que ab monarcas radicals,

que ab madurots, que ab regencies,

que ab moros, que ab cristians;

que ab idèntics frescures

ha bregat per derribar

una cosa ó una idea,

que ha llyutat com un gegant

per alsarla y sostenerla

al cap de tres ó quatre anys!...

—No coneixé á aquest gran home,

no coneixé'l, quan no hi ha

en tot el món estadista

més verament popular,

tant per la seva sandunga

com pel seu *cupé*...

—Ah, carám!

No parlis més: ets dom...

—Justa!

—Qui havia d'anar á pensar

en tú per aquests barris!

Creu que jo 't feya immortal.

—Donchs, ja ho veieu, us erravaeu.

—Y bueno, per què has pujat?

—Ja us ho hi dit: busco un retiro

una mica regular;

pero com veig tantas portas

y jo aquests andurrials

no 'ls coneix, desitjarà

que tingueu la bondat

de dirme quina és la meva,

vull dí, á quina haig de trucar.

—Aquí les tens senyalades

ab el seu títol á dalt.

Aquesta es la de la Gloria.

—Hi truco?

—No 't respondràm.

—Per què?

—Perque aquest recinto

no s'ha fet pera albergar

celebritats del teu gènero.

—Bueno: passarem de l'arch.

—Y aquella?

—Es el Purgatori.

—¿Voleu dir que hi haig d'anar?

—Tampoc.

—Corrent. ¿Y aquella altra?

—L' Infern.

—¡Mosca! ¡No hi vaig pas!

—Esté clar! ¿Cóm pots anarhi

si no hi creus?

—Donchs bé, vejam,

no gasteu tants circumloquis

que això va fentse molt llarg.

Acabem: ¿A quina porta

creyeu que haig d'anar á trucar?

—¡A la porta del Olivit!

Allí potser obrirán.

En justicia es l'únich siti

hont mereixes reposar.

C. GUMÀ

BONICA RECOMPENSA!

RE er fi hem tingut el gust de saber qui es l'espavilat que va describir l'amagatall de la família Humbert á Madrid, facilitant, per medi del famós anònim dirigit á l'embaixada francesa, la seva captura. Es *nada* menos que l'senyor D. Emili Cotarelo, persona conegudíssima á la Cort y individuo de l'Acadèmia Espanyola. A la quènta l'home viu á la mateixa casa que servia de refugi als emblemats taruguistes. En distintas ocasions havia vist en periòdics y revistas ilustrades els retrats de la célebre família, y á forsa de trobar als interessats pujant y baixant y de fer comunicacions entre les seves caras y 'ls retrats que corrían per la prempsa, la llum va fers, y l'acadèmic comprengué un dia que 'ls ilustres timadors tan buscats per la policia parisiana, y 'ls senyors que vivien al principal dret de la seva escala eran els mateixos.

Llavors va ser quan don Emili, segons ell explica en una carta que ha publicat la prempsa de Madrid, «tanto por el deber moral y legal que todo ciudadano tiene de denunciar al criminal al conocer su paradero, como por el horror que produce el ver un «un dia y otro, en su misma casa, ante sus ventanas, el delito impune y triunfante», va decidirse á anar al palau del embaixador pera explicarli lo que feya al cas.

Y ara resulta que un fet tan natural y sensill, qu'en realitat deuria ser aplaudit per tota la gent enraonada, ha proporcionat al Sr. Cotarelo, á més del premi de 25 mil franchs ofert pel govern francés, una *grita* de mil dinmons que li ha donat la prempsa madrilenya.

Quina manera de bescantarlo y de tirarlo per aquí y per allà, com un drap brut!

—L'acte realitat per aquest senyor—diu un diari

—no es propi de persones delicades.

—La seva denuncia—exclama un altre—desfà la may desmentida llegenda de la impecable caballeria espanyola.

—El senyor Cotarelo—afirma un altre—al delatar als Humbert, ha tirat una negra taca sobre tota la nació.

Per ara no n'hi ha cap que hagi demanat que s'agafi al pobres acadèmics y se l'obliguí á pagar els cent milions estafats per donya Teresa y companyia; pero poch se n'hi falta. Desde luego pot assegurar-se que gran part dels diaris de Madrid tractan ab més

consideració als estafadors que no al que ha facilitat á la policia l'oportunitat d'enxiquerarlos.

Posémnos las mans al pit y diguem fredament lo que sobre aquest assumptu 'ns pareguí. Està en lo just la prempsa madrilenya al tractar ab tanta severitat al Sr. Cotarelo? Me sembla moltíssim que no.

Veritat es qu'entre la missió del acadèmic, que limpia, fija y da esplendor, y la del agent de policia, que furteja per las llodrigueras del crim, hi ha una gran distància; pero cal fixar-se també en les especialíssimes circumstancies en que la denuncia s'ha produït y sobre tot hi ha que recordar, com diu molt bé l'interessat, el deber moral y legal en que tots els ciutadans ens trobem de cooperar á l'acord.

Per xó s'ha de confessar que l'Sr. Cotarelo, al defensar-se no 's mossegga la llengua, doncs contestant als que l'atacan pel seu acte de civisme, els diu que «deuen ser segurament còmplices dels Humberts» y que temen que temen ser declaracions.

Y anyadeix que si aquest assumptu «cien veces se presentase en las mismas circunstancias, cien veces obraría del mismo modo.»

Trobo que, ben analisat, el valent acadèmic fa molt mal d'infadar-se d'aquesta manera.

</div

Mirant al Africa

¿El moro's belluga? Don Quijote ja está á punt d' orga.

va fer un paper tant trist, tant de *quiero y no puedo*, que fins els moros al contemplar-lo's partian de riure.

* *

Se partian de riure, sí, senyors. Aquesta es la impremta textual que ha sigut trasmesa desde Tánger. Ara bé, no podrà haver succeït que la hilaritat dels moros de Tánger haguis anat cundint Marroch endins, fins à encomenar-se á la vegaada á las tropes del Sultán y á las del pretendent?

Y què han de fer dos exèrcits enemichs, quan de sopte senten una gran passió de riure? Naturalment, amollar las armas pera apretar-se l' ventre. Y sens armas y completament desahogats, què han de pensar ells en combatre's? Més atinat es deixaran s'ho corre.

* *

Això pot molt bé haver succeït en el Marroch. Y la prova es que, segons s'assegura, ha desaparegut la gravetat extrema de la situació. El pretendent se retira y l' Sultán se tranquilisa.

Aquest resultat inesperat, en últim cas, ja ho veuen, serà degut á la presencia cómica de un dels nostres barcos.

Y encara dirán que la Marina espanyola no serveix per res!

El cadàver de 'n Sagasta sigue transportat al saló de sessions del Congrés y exposat allí, servint'l 'saló de capella ardent.

Crech que van tenir un descuyt.

En lloc de colocarlo sobre un túmul, l' haurien hagut de depositar sobre l' banc blau.

Li agradava tant ocupar-lo, que al véures'hi, fins mort y tot crech que hauria rigut.

Vuit de consums, tres de cédula, setze de contribució... Si l' govern no m' deixa quartos per pagarlo, no n' tinc prou.

*

No saben què s' hi ha observat al carrer de la Decencia? que de no passarhi gent j'ha arribat á crèixehi herba!

*

Si encens un llum, no hi permetis mai cap capellá á la vora, Que á lo millor bufaria y t' deixaría á las foscas.

*

La política es un joch d' uns resultats molt estranyos: qui té quartos els hi deixa, qui no n' té diu que n' hi fa. A la porta de la Lley vaig trucar, van sortir uns homes,

y en lloc de dirm-me: —¿Qué vols?, van preguntarme: —¿Quànt donas?

*

Vint voltas crusa l' Atlàntic, y may va veure's ni un ral: crusa un sol cop el Decoro, y ja es rich y té un palau.

*

Els uns cantarán la *Jota*, els altres els *Segadors*. Si l' oyents no 'ns torném ximples, creguin que ja farémen prou.

*

Don Práxedes se 'ns ha mort! ¿Qué dirá la seva lápida? Aquí da fin el tupé. ¡Perdonad sus muchas faltas!

*

No sé lo que pagaria per trobarme ara jo allá y sentí en Prim y en Rivero al veure'l qué li dirán.

*

Quan el duyan á enterraro, molts fusionistes ploraran. —Pobre jefe nostró—deyan; —May més ens pararás taula!

L. WAT

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

1. XARADA.—*Es-pa-vi-la-da.*
2. ANAGRAMA.—*Rot—Tró.*
3. TRENCÀ-CLOSCAS.—*De bon matí.*
4. CREU DE PARAULAS.—
A C
R O
A R O L A S
C O L O M A
A M
S A
5. GEROGLÍFICH.—*Per vessar els graners.*
Han endavatinat totas ó part de las solucions del número passat els caballers: Xapu Dotor, Andioc Ognitnas, Francisco Alsina, Francisca Clerch y J. Massó (a) Xiripa, Xtripa.

XARADA

L' ESTRENO D' UN DRAMA

—Això, segons me van dir un drama t' van estranjar l' altre dia, Peret?

—Sí.

tres setmanas va fó' ahir.
—Y explícat, ¿qué tal va anar?
—Per ser aquest el primé,

psé... va aná una mica bé.
—De veras?

—Be, ja veurás, ara jo t' ho esplicaré y això jutjarlo podrás. Mentre durà la total jo estava molt impacient per sentir lo que al final, signés de bés sis de mal, ne diria d' ell la gent.

Disgustat estava jo, puig en la escena primera, que prima-dugas-tercera-quarta al alsarre 'l teló qu' un tal Joseph Llumanera s' ha de presentar plorant perque se li ha mort sa tia, va sortí alegré y cantant els lunares, y ballant iay! que se jó, amich Mania.

—Aquesta si qu' es ben bona!

—Oh, espérat encar' veurás. A l' altra escena, 's segona-tercera-quarta la dona d' aquell beneyt del cabàs, hu-cinch-quarta una quintilla, s' està un rato dreta allí, y en lloc de quedars, fugí ab quatre salts la gran pilla, puig, segons ella va dir al públic, tenia sed y tres ans d' ans beure una copa d' anissette.

—Això si qu' està ben fet!

Pro digas... això s' pot creure? —Si opinas què t' hi enganyat, llegeix qualsevol diari ó si vols un setmanari, y veurás ben aviat si es sis no veritat.

—No cal, ja t' crech.

—Pro l' bonich, fou la penúltima escena, qu' un personatge molt rich, ha de matar á la nena d' un qu' antes fou son amich.

—Y que va fer?

—Que per po' que la matés de vritat, li digué dantli un bombó:

—Dirás que ja t' hi matat y qu' arà has ressuscitat.

—Je, je, je...

—L' públic després, á l' autor va demanar per favor, que sortigués.

—Y vas sortirhi?

—Està clà, pro no hi tornaré mai més.

—¿Com no hi tornaràs? Per què?

—Perque encar' m' estan xiulant las orellas.

—Je, je, je...

—Pro vaja, per sé l' primé... ¿no es cert que va anar bé?

—Y tant!

A. RIBAS LL.

TRENCA-CLOSCAS

D. O. SOLÁ PENA

REUS

Formar lo títol d' una sarsuela del gènere xich.

I. BEBÉ

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 2 3 4 5 6 7 8.	Edifici habitat per frares.
1 4 8 7 4 3 2.	Nom d' home.
1 4 8 7 3 4.	» » dona.
1 4 8 7 4.	» »
1 2 3 4.	Animal.
3 4 5.	Part de la persona.
3 2.	Negoció.
2.	Vocal.

J. FARRÉS GAIRALT

GEROGLÍFICH

K	K
A	
D	D
I	I
P	P
I	

QUIMET PUJOL

CORRESPONDÈNCIA

Caballers: Siul Aloreugif, Juli Palau y P., Xapu Dotor, Ernesto de V., Un taberné dels encants, Andioc Ognitnas, Juan Catau, Román Lojup, T. del cal Dragón, S. R. Ribas, Un modernista y J. Massó (a) Xiripa, i Errada!

Caballers: Quimet Pujol, Ll. Carbó C., F. Joanet, Feiliu, de la Riera y T. Rusca: Perfectament.

Caballer: Antolí Ribot: Malament comensa l' any. Això no và. —E. Castelló: Y això es detestable. —J. Farrés Gairalt: Aprofitaré un algo. —Cargull: Conté una pila d' incorrecions. —J. Negre y Farigola: Gracias; n' hi ha algú de molt enginyós. —Polisma Borrall: Segurament sortiran quan els hi toqui. —Felix Cantiplò: En veritat que fou una sensible errada. Lo d' avuy ho guardem; y merci. —A. Ribas LL.: Flaueja per la base; es mal construïda. —E. Giralt T.: Es del gènere de les carriolones. —A. N. (Borjas del Camp): No'ns ne podem fer eco per la poc trascendència. —Miguel Serra: (Quina paraula més engravassada! Això es xino. —Ramón Biosca: Pues, veále á Vd. aquí que aquello queria venir á decir que, efectivament, Vd. tenia razó. —J. F. Artes: No té prou importància. —B. J. V.: No senyor, per ara de traduccions de l' Heine no'n necessitam. De tots modos, gracies, eh? —J. G. V.: Té molta rahó; està ben dit, pero no té res de nou aquest assumptu. —F. S. (Guisona): Aquestas qüestions passan cada dia per tot arreu. Y passaran mentres hi hagi llana. No podem ocuparnos per tenir un caràcter massa particular. —J. Costa Pomés: Rebut l' envío, y avant sempre... —Rataflautas: (Home, si que ho sentim! Dos logo grifos numèrichs sense publicar desde l' juliol de l' any passat! Això no pot quedar aixís... —B. F. (Torelló): El fet en si te molt poca importància. Un altre dia serà disposi. —Artur Ferrer: Es excessivament llarga. —J. M. (Sta. Perpetua): Son plàstics que no van en lloc... —M. J. y T.: No l' entenem d' una paraula. —Trabucayre Manso: Això es més vell que 'ls trabucayres... —Gat: Els dibuixos van millor en tinta xina. Sentim dirli que aquest no'ns agrada prou.

Imprenta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olm, número 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.